

Wszyscy jesteśmy archiwistami!

Archiwistyka społeczna dla początkujących.

SCENARIUSZ LEKCJI ONLINE

opracowanie: Justyna Dominiak

Grupa wiekowa

Szkoła podstawowa, klasy 7–8; szkoła ponadpodstawowa, klasy 1–2

Czas trwania lekcji

45 min

Cele lekcji

Podczas lekcji uczeń:

- dowiaduje się, czym jest archiwistyka społeczna;
- rozpoznaje najbardziej typowe materiały stanowiące zasób archiwów społecznych;
- wskazuje organizacje i podmioty mogące prowadzić archiwum społeczne;
- wymienia argumenty wskazujące na potrzebę prowadzenia archiwów społecznych;
- wskazuje na trudności związane z prowadzeniem archiwum społecznego, które przyczyniły się do powołania Centrum Archiwistyki Społecznej;
- dowiaduje się, do czego służy Otwarty System Archiwizacji i co można znaleźć na portalu osa.archiwa.org.

Powiązanie z podstawą programową

Podczas lekcji uczeń:

Szkoła podstawowa:

- dostrzega potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia procesów zachodzących we współczesności (historia);
- dostrzega zmiany w życiu politycznym i społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym (historia);
- znajduje i przedstawia informacje na temat swojego regionu (miejscowości, gminy), wydarzeń i postaci z jej dziejów (wiedza o społeczeństwie);
- znajduje i przedstawia podstawowe informacje o swoim regionie, wydarzenia i postaci z jego dziejów (wiedza o społeczeństwie);
- przedstawia cele i formy działań organizacji pozarządowych aktywnych w społeczności lokalnej i regionie; wykazuje, że działalność tego typu prowadzi do realizacji różnorodnych potrzeb (wiedza o społeczeństwie);
- rozwija zainteresowanie kulturą w środowisku lokalnym i potrzebę uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych (język polski);

Szkoła ponadpodstawowa:

- rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego (historia);
- dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorodne interpretacje historii i ich przyczyny (historia);

Metody i formy pracy

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące metody i formy pracy z uczniem:

- dyskusja
- burza mózgów
- karty pracy w formie online

Środki dydaktyczne

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące środki dydaktyczne:

- prezentacja multimedialna,
- karty pracy w formie online (przygotowane w programie learningapps.org)
- internetowe narzędzie do grupowej pracy nad pomysłami jamboard.google.com
- strona internetowa Centrum Archiwistyki Społecznej archiwa.org oraz Otwartego Systemu Archiwizacji osa.archiwa.org

Materiały dodatkowe dla prowadzącego

W celu poszerzenia swojej wiedzy i gruntownego przygotowania do prowadzenia zajęć, warto zapoznać się z poniższymi materiałami:

- M. Wiśniewska, *Funkcje archiwów społecznych*, materiał dostępny online: <https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/4119/MW%20Funkcje%20archiw%C3%B3w%20spo%C5%82%20pdf.pdf?sequence=1>
- *Archiwistyka społeczna*, red. K. Ziętał, materiał dostępny online: https://archiwa.org/sites/default/files/files/Archiwa_spoeczne_podrecznik.pdf
- *Archiwistyka społeczna. Diagnoza i wyzwania*, materiał dostępny online: <https://archiwa.org/sites/default/files/files/archiwistyka-spoeczna-diagnoza-i-wyzwania.pdf>
- K. Ziętał, *Archiwa społeczne w Polsce – ogólna sytuacja i perspektywy*, materiał dostępny online: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:spwz6aZ5asAJ:www.ejournals.eu/p/lik/art/15707/+&cd=10&hl=pl&ct=clnk&gl=pl>
- *Archiwa społeczne. Jak powstają? Jak działają?* Materiał video: <https://www.youtube.com/watch?v=S-JjvzfEe0Y>

Przygotowanie do lekcji

Przed zajęciami prowadzący ustala, czy w danej miejscowości działa archiwum społeczne. Dowiadyuje się, kto prowadzi archiwum, w jakim zakresie prowadzone są działania w obszarze archiwistyki społecznej, co składa się na zasób archiwalny – jakie materiały zostały zgromadzone (fotografie, dokumenty, zbiory historii mówionej) oraz w jaki sposób odbiorcy mogą skorzystać z zasobu archiwum społecznego. Warto też upewnić się, czy dane archiwum korzysta z OSA.

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie (16 minut)

1. Przywitanie i omówienie zasad

Prowadzący przedstawia się i wita uczestników. Informuje o czasie trwania warsztatów i zachęca do aktywnego uczestnictwa. Upewnia się, że obsługa narzędzia, w którym prowadzone są zajęcia, nie sprawia nikomu problemu. Omawia podstawowe zasady pracy podczas zajęć online – przede wszystkim informuje o możliwości korzystania z czatu, prosi o wyciszenie mikrofonów wtedy, kiedy zabiera głos. Przechodzi do pierwszego zadania.

2. Czym jest archiwistyka społeczna – skojarzenia uczniów

W ćwiczeniu prowadzący chce zaktywizować grupę i poznać jej zasób wiedzy w zakresie omawianego tematu. Przeprowadza zatem ćwiczenie polegające na wymyśleniu jak największej liczby skojarzeń, pojawiających się przy każdym z dwóch słów składających się na pojęcie „archiwistyka” oraz „społeczna”. Ćwiczenie – w zależności od aktywności grupy – można przeprowadzić na cztery sposoby:

✓ Wersja nr 1:

Prowadzący prosi uczestników, aby swoje skojarzenia napisali na czacie.

✓ Wersja nr 2:

Prowadzący prosi uczestników o napisanie skojarzenia na kartce, a następnie o pokazanie kartki do kamery (w zależności od używanego narzędzia prowadzący musi mieć pewność, że będzie w stanie zobaczyć wszystkie odpowiedzi oraz że wszyscy mają włączone kamerki).

✓ Wersja nr 3:

Prowadzący prosi uczestników, aby zabrali głos i powiedzieli, z czym im się kojarzy pojęcie „archiwistyka społeczna”.

✓ Wersja nr 4:

Prowadzący może też przygotować ćwiczenie w narzędziu Jamboard Google (jamboard.google.com). Należy jednak zwrócić uwagę, że narzędzie to będzie użyte w dalszej części warsztatów. Sugerowane jest zatem skorzystanie z trzech pierwszych wersji ćwiczenia.

Po zebraniu wszystkich odpowiedzi prowadzący wskazuje na najbardziej trafne skojarzenia przy każdym ze słów. ten sposób tworzy definicję, opis pojęcia „archiwistyka społeczna”.

3. Podsumowanie odpowiedzi

Prowadzący zbiera wszystkie odpowiedzi uczestników i stara się z nich ułożyć właściwe rozwinięcie pojęcia – czym zatem jest archiwistyka społeczna.

WSKAZÓWKI DLA PROWADZĄCEGO: rozwinięcie pojęcia „archiwistyka społeczna” oraz jego zakres można znaleźć w materiałach dodatkowych dla prowadzącego.

Realizacja tematu (21 min)

4. Co można znaleźć w archiwum społecznym?

Skoro już znana jest odpowiedź na pytanie, czym jest archiwistyka społeczna, kolejnym krokiem jest zastanowienie się nad kwestią, co można znaleźć w archiwach społecznych – jakie materiały najczęściej się w nich znajdują?

W tym celu prowadzący zaprasza uczestników do kolejnego ćwiczenia znajdującego się pod linkiem: <https://learningapps.org/display?v=pssguy2h220>

Zadaniem uczestników jest dopasować zasób do jego nazwy. Następnie prowadzący podsumowuje pojawiające się odpowiedzi i uzupełnia listę o dodatkowe materiały.

5. Kto może zajmować się archiwistyką społeczną?

Prowadzący omawia z uczestnikami slajd, na którym wypisane są przykładowe organizacje/podmioty mogące prowadzić archiwa społeczne.

Następnie prowadzący rozpoczyna rozmowę o tym, czy w danej miejscowości znajduje się archiwum społeczne lub podmiot, który mógłby taką działalność prowadzić?

6. Czy archiwistyka społeczna jest zatem potrzebna?

Uczniowie wiedzą już, czym jest archiwistyka społeczna, kto się nią zajmuje oraz jakie materiały można znaleźć w archiwach społecznych. Warto zatem teraz zastanowić się, czy takie działania są w ogóle potrzebne? Prowadzący zapraszamy uczestników do zadania, którego celem jest stworzenie listy argumentów przemawiających za archiwistyką społeczną lub przeciw tej dziedzinie.

W ćwiczeniu prowadzący i uczniowie skorzystają z narzędzia Jamboard Google (jamboard.google.com). Prowadzący przygotowuje w narzędziu dwie tablice: jedną z argumentami „za”, drugą z argumentami „przeciw” (za prowadzeniem działań związanych z archiwistyką społeczną i przeciwko prowadzeniu takich działań). Następnie w kilku słowach prowadzący objaśnia działanie narzędzia, a potem uczniowie przystępują do generowania argumentów. Argumenty mogą się powtarzać, co oznacza, że w trakcie zadania młodzież nie powinna zwracać uwagi na odpowiedzi innych osób, powinna skupić się na swoich pomysłach i wypisać ich jak najwięcej. Na generowanie swoich pomysłów uczniowie powinni mieć co najmniej 5–7 minut.

Rolą prowadzącego jest takie pokierowanie grupą, aby pojawiło się jak najwięcej argumentów „za”.

Następnie prowadzący przechodzi do uporządkowania tablicy i podkreślenia najważniejszych argumentów „za” i przyjrzeniu się argumentom „przeciw”.

Podsumowanie tematu (8 min)

7. Wyzwania stojące przed archiwami społecznymi

Poprzednie ćwiczenie powinno zakończyć się podsumowaniem, które wskazuje bardzo wiele argumentów „za” prowadzeniem działań związanych z archiwistyką społeczną i niewiele lub żadnych argumentów „przeciw” prowadzeniu archiwów społecznych. Konkluzja jest zatem taka, że archiwa społeczne są bardzo potrzebne, zainteresowanie ich działalnością nieustannie wzrasta, pojawia się coraz więcej instytucji i organizacji, które prowadzą takie działania.

8. Powołanie CAS

Zainteresowanie archiwistyką społeczną i rosnąca potrzeba wsparcia archiwistów społecznych w ich działaniach zostały zauważone i doprowadziły do powołania w 2020 roku Centrum

Archiwistyki Społecznej – instytucji kultury, której celem jest wsparcie działań z zakresu archiwistyki społecznej, odpowiadanie na trudności i problemy archiwów społecznych. Centrum odpowiada za właściwe funkcjonowanie Otwartego Systemu Archiwizacji – narzędzia do inwentaryzacji materiałów archiwalnych i portalu, który służy ich publikacji. Następnie prowadzący prezentuje portal osa.archiwa.org. Warto pokazać jedno z prezentowanych na portalu archiwów społecznych i pokazać konkretny zasób archiwalny.

9. Podziękowanie i pożegnanie

Prowadzący zachęca do samodzielnego przeglądania zbiorów na portalu osa.archiwa.org oraz do korzystania z działalności lokalnego archiwum społecznego (jeśli jest w danej miejscowości).